

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

11 päivänä joulukuuta 2012*

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen — Valtiontuki — Unionin tuomioistuimen tuomio, jolla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan — Oikeudenkäyntiväite — EY 228 artiklan 2 kohta ja SEUT 260 artiklan 2 kohta — Täytäntöönpanon laiminlyönti — Rahamääräiset seuraamukset

Asiassa C-610/10,

jossa on kyse SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 22.12.2010,

Euroopan komissio, asiamiehinään B. Stromsky ja C. Urraca Caviedes, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään N. Díaz Abad,

vastaajana,

jota tukee

Tšekin tasavalta, asiamiehinään M. Smolek, D. Hadroušek ja J. Očková,

väliintulijana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, M. Ilešič, T. von Danwitz ja J. Malenovský sekä tuomarit U. Lohmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), C. Toader ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: J. Mazák,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.6.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.9.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

tuomion

- 1 Kannekirjelmällään Euroopan komissio vaatii unionin tuomioistuinta
 - toteamaan, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut keskushallituksen ja useiden itsehallintoalueiden hallitusten MAGEFESAlle, joka on ruostumattomasta teräksestä tehtyjen kotitaloustarvikkeiden ja pienten sähkölaitteiden valmistaja, Espanjassa myöntämästä tuesta 20.12.1989 tehdyn komission päätöksen 91/1/ETY (EYVL 1991, L 5, s. 18) ja SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia kyseisellä päätöksellä sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisinperintää koskevan, asiassa C-499/99, komissio vastaan Espanja, 2.7.2002 annetun tuomion (Kok., s. I-6031) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä
 - määräämään Espanjan kuningaskunnan maksamaan komissiolle päivittäisenä uhkasakkona 131 136 euroa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanon viivästyttämisestä tässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä lukien siihen saakka, kunnes edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio on pantu täytäntöön
 - määräämään Espanjan kuningaskunnan maksamaan komissiolle kiinteämääräisen hyvityksen, jonka määrä saadaan kertomalla 14 343 euron päivittäinen määrä niiden päivien lukumäärällä, joiden ajan rikkomisen on jatkunut, mukaan lukien edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion julistamisen ja nyt käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamisen tai sen päivän, jolloin kyseinen jäsenvaltio on lopettanut sääntöjen rikkomisen, välinen aika ja
 - velvoittamaan Espanjan kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

I Asian tausta

- 2 Komissio teki 20.12.1989 päätöksen 91/1, jolla se totesi, että Espanjan keskushallituksen ja useiden itsehallintoalueiden hallitusten Magefesa-konserniin kuuluville yrityksille lainatakuiden, muun kuin markkinaehtoisen lainan, tukien, joihin ei kuulu takaisinmaksuvelvollisuutta, sekä korkotuen muodossa myöntämät tuet olivat sääntöjenvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia.
- 3 Magefesa-konserni muodostuu nyt käsiteltävää asiaa koskevilta osin neljästä kotitaloustarvikkeita valmistavasta teollisuusyrityksestä eli Industrias Domésticas SA:sta (jäljempänä Indosa), Cubertera del Norte SA:sta (jäljempänä Cunosa), Manufacturas Gur SA:sta (jäljempänä GURSA) ja Manufacturas Inoxidables Gibraltar SA:sta (jäljempänä MIGSA).
- 4 Baskimaan itsehallintoalueen myöntämät tuet, jotka päätöksessä 91/1 katsottiin sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi, jakautuivat seuraavasti:
 - 300 miljoonan Espanjan pesetan (ESP) lainatakaus, joka myönnettiin suoraan Indosalle
 - 672 miljoonan ESP:n lainatakaus, joka myönnettiin Fiducias de la cocina y derivados SA:lle, joka oli mainittujen tukien jakamiseksi Magefesa-konserniin kuuluvien yritysten kesken Baskimaassa perustettu hallinnointiyhtiö, ja
 - 9 miljoonan ESP:n korkotuki.
- 5 Samalla päätöksellä Espanjan viranomaisia kehoitettiin muun muassa peruuttamaan lainatakaukset, muuttamaan matalakorkoiset lainat normaaleiksi ja perimään takaisin tuet, joihin ei kuulunut takaisinmaksuvelvoitetta.

II Asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio

- 6 Komissio nosti 22.12.1999 EY 88 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan nojalla Espanjan kuningaskuntaa vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, jolla vaadittiin yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, ettei Espanjan kuningaskunta ollut toteuttanut muun muassa päätöksen 91/1 noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä asetetussa määräajassa.
- 7 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi muun muassa, että Espanjan kuningaskunta ei ollut noudattanut veloitettaan toteuttaa mainitun päätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet siltä osin kuin siinä oli todettu, että Indosa-, GURSA-, MIGSA- ja Cunosa-nimisille yrityksille myönnetyt tuet olivat sääntöjenvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia.

III Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

- 8 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion jälkeen komissio ja Espanjan kuningaskunta ovat käyneet mittavaa kirjeenvaihtoa kyseisen tuomion täytäntöönpanosta.
- 9 Unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että vaikka Indosa on asetettu konkurssiin 19.4.1994, se on jatkanut toimintaansa.
- 10 Vastauksena komission 25.3.2004, 27.7.2004 ja 31.1.2005 päivätyihin tietojensaantipyyntöihin Espanjan viranomaiset ilmoittivat muun muassa 31.3.2005 päivätyllä kirjeellä, että Indosan omaisuuden realisointia koskeva sopimus oli hyväksytty 29.9.2004, että mainittu hyväksyntä oli riitautettu, mutta että kyseisellä riitautuksella ei ole lykkäävää vaikutusta ja että näin ollen Indosan omaisuuden realisointimenettely saattoi alkaa.
- 11 Komissio totesi 5.7.2005 ja 16.12.2005 päivätyissä kirjeissä, että lähes kolme vuotta edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion julistamisen jälkeen Indosa jatkoi toimintaansa, sen omaisuuden realisointimenettelyä ei ollut vielä aloitettu eikä sääntöjenvastaista tukea ollut peritty takaisin. Kyseinen toimielin vaati lisäksi, että Indosan toiminta on lopetettava ja että sen omaisuuden realisointi on saatettava loppuun viimeistään 25.1.2006.
- 12 Kyseisen vuoden 2006 kuluessa komissio katsoi, että päätös 91/1 oli pantu täytäntöön GURSA:n, MIGSA:n ja Cunosan osalta, koska mainitut yritykset olivat lopettaneet toimintansa ja niiden omaisuus oli myyty markkinahintaan.
- 13 Espanjan kuningaskunta ilmoitti 30.5.2006 päivätyllä kirjeellä, että Indosan omaisuuden realisointia koskevasta sopimuksesta oli tullut lopullinen 2.5.2006.
- 14 Komissio toi kuitenkin esiin muun muassa 18.10.2006, 27.1.2007 ja 26.9.2008 päivätyillä kirjeillä, ettei Indosan toimintaa ollut todellisuudessa lopetettu ja ettei sen omaisuutta ollut realisoitu. Espanjan kuningaskunnan toimittamat tiedot nimittäin osoittivat, että Indosan toiminta jatkui sen kokonaan omistaman tytäryhtiön Compañía de Menaje Doméstico SL:n (jäljempänä CMD) välityksellä, jonka Indosan pesähoitaja oli perustanut myydäkseen yrityksen tuotannon ja jolle Indosan koko omaisuus ja henkilökunta oli siirretty. Koska komissio katsoi, ettei Indosan omaisuutta ollut siirretty avoimessa ja läpinäkyvässä menettelyssä, komissio totesi, että CMD jatkoi tuettua toimintaa ja että näin ollen päätöksen 91/1 tosiasiallinen täytäntöönpano edellytti yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien takaisinperintää CMD:ltä.

- 15 Espanjan kuningaskunta vastasi useilla kirjeillä, joita olivat muun muassa 8.10. ja 13.11.2008 päivätyt kirjeet sekä 24.7. ja 25.8.2009 päivätyt kirjeet, joista ilmenee, että CMD asetettiin konkurssiin 30.6.2008 ja että sen pesänhoitajat olivat vaatineet koko henkilökunnan työsopimusten kollektiivista päättämistä, minkä toimivaltainen kansallinen tuomioistuin oli hyväksynyt.
- 16 Komissio pyysi 18.8., 7.9. ja 21.9.2009 päivätyillä kirjeillä, että sille toimitettaisiin yksityiskohtainen aikataulu, josta ilmenisi CMD:n toiminnan lopettamisen tarkka päivämäärä sekä lisätietoja CMD:n omaisuuden luovutusmenettelystä mukaan lukien näyttö siitä, että kyseinen luovutus oli tehty markkinaehtoisesti. Mainittu toimielin pyysi myös Espanjan kuningaskuntaa esittämään näytön siitä, että yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todetut tuet oli merkitty CMD:n velkoihin massavelkoina.
- 17 Espanjan kuningaskunta vastasi 21.9., 13.10. ja 21.10.2009 päivätyillä kirjeillä lähinnä, että CMD oli lopettanut toimintansa 30.7.2009, mutta se ei kuitenkaan toimittanut komissiolle komission pyytämää yksityiskohtaista aikataulua.
- 18 CMD:n entiset työntekijät perustivat 3.9.2009 työntekijöiden rajavastuuyhtiön, jonka nimeksi tuli Euskomenaje 1870 SLL (jäljempänä Euskomenaje) ja jonka toiminta muodostuu keittiövälineiden ja pienten sähkölaitteiden valmistuksesta ja myynnistä.
- 19 Mainitun yhtiön perustamisen jälkeen CMD:n pesänhoitajat sallivat CMD:n omaisuuden tilapäisen luovuttamisen Euskomenajelle siihen saakka, kunnes CMD:n omaisuuden realisointimenettely päättyy.
- 20 Komissio lähetti 23.11.2009 Espanjan kuningaskunnalle EY 228 artiklan 2 kohdan perusteella virallisen huomautuksen. Virallisessa huomautuksessa komissio ilmoitti, että se varaa itselleen oikeuden antaa tarvittaessa kyseisen määräyksen mukainen perusteltu lausunto sen jälkeen, kun se on perehtynyt kyseisen jäsenvaltion huomautuksiin, tai siinä tapauksessa, ettei huomautuksia esitetä.
- 21 Espanjan kuningaskunta vastasi viralliseen huomautukseen 26.1.2010 ja ilmoitti, että Indosan ja CMD:n omaisuuden realisointi oli käynnissä ja että ne olivat lopettaneet toimintansa.
- 22 Komissio lähetti 22.3.2010 Espanjan kuningaskunnalle täydentävän virallisen huomautuksen, jossa se kehotti SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla Espanjan kuningaskuntaa esittämään sille huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Tässä huomautuksessa komissio täsmensi, että se varaa itselleen oikeuden saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi mainitun määräyksen nojalla sen jälkeen, kun se on perehtynyt kyseisen jäsenvaltion huomautuksiin, tai siinä tapauksessa, ettei huomautuksia esitetä.
- 23 Espanjan kuningaskunta kuvasi 2.6. ja 9.6.2010 päivätyissä kirjeissä toimenpiteitä, joihin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöön panemiseksi oli ryhtynyt. Se ilmoitti muun muassa, ettei Baskimaan itsehallintoaluetta mainittu CMD:n velkojien luettelossa päätöksellä 91/1 sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien osalta mutta että kyseinen itsehallintoalue aikoi osallistua kyseisen yhtiön konkurssimenettelyyn ja vaatia, että kyseisiä tukia koskeva saatava merkitään velkojien saatavista laadittavaan luetteloon. Mainittu itsehallintoalue ilmoitti 10.6.2010 16 828,34 euron saatavan. Sen jälkeen kyseinen itsehallintoalue korjasi ilmoitusta useita kertoja saatavan määrän osalta, ja sen viimeisimmän 7.12.2011 päivätyn ilmoituksen mukaan saatavan määrä on 22 683 745 euroa.
- 24 Espanjan kuningaskunta toimitti 7.7.2010 päivätyllä kirjeellä komissiolle CMD:n omaisuuden realisointia koskevan suunnitelman ja toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen 22.6.2010 antaman määräyksen, jolla kyseinen suunnitelma hyväksytään. Mainitusta suunnitelmasta ilmenee, että kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia ei mainita hyväksytyjen saatavien joukossa. Mainitussa suunnitelmassa määrätään lisäksi, että koko CMD:n omaisuus on myytävä sen velkojille eli lähinnä CMD:n työntekijöille, mikä osittain kattaa heidän saatavansa, ellei parempaa tarjousta tehdä viidentoista päivän kuluessa kyseisen suunnitelman julkistamisesta.

- 25 Koska Espanjan kuningaskunnan esittämät selitykset eivät vakuuttaneet komissiota, se nosti nyt käsiteltävän kanteen.
- 26 Unionin tuomioistuimen presidentin 13.5.2011 antamalla määräyksellä Tšekin tasavalta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan Espanjan kuningaskunnan vaatimuksia.

IV Tapahtumien kulku sen jälkeen, kun asia oli saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi

- 27 Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao (Espanja) määräsi 12.1.2011 antamallaan määräyksellä CMD:n toiminnan lopetettavaksi ja sen laitokset suljettaviksi.
- 28 Baskimaan itsehallintoalue esitti 3.3.2011 mainitulle tuomioistuimelle vaatimuksen siitä, että Euskomenajen, joka toimii CMD:n laitoksissa, toiminta lopetettaisiin.
- 29 Sen jälkeen 10.3.2011 mainittu itsehallintoalue valitti 22.6.2010 annetusta määräyksestä, jolla CMD:n omaisuuden realisointia koskeva suunnitelma hyväksyttiin.
- 30 Audiencia Provincial de Bizkaia (Espanja) kumosi mainitun määräyksen 16.1.2012 antamallaan määräyksellä ja määräsi CMD:n varat realisoitavaksi vapaan, läpinäkyvän ja kolmansille avoimen kilpailun olosuhteissa.
- 31 Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbaon 4.4.2012 antamalla määräyksellä CMD:n velkoihin merkittiin Baskimaan itsehallintoalueen 22 683 745 euron saatava.

V Tutkittavaksi ottaminen

A Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 32 Espanjan kuningaskunta, jota Tšekin tasavalta tukee, riitauttaa nyt käsiteltävän kanteen tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että komissio ei ole antanut sille EY 228 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua perusteltua lausuntoa, ja että nyt käsiteltävään asiaan on sovellettava viimeksi mainittua määräystä, koska menettely on aloitettu 20.11.2009 eli ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa. Mainitussa määräyksessä määrätään Espanjan kuningaskunnan mukaan sekä virallisen huomautuksen antamisesta kyseiselle jäsenvaltiolle että perustellun lausunnon tiedoksiantamisesta sille.
- 33 Espanjan kuningaskunta tuo esiin, että koska SEUT 260 artiklan 2 kohtaa voidaan tulkita niin, että sillä poistetaan perustellun lausunnon antamista koskeva vaihe, kyseisen määräyksen taannehtiva soveltaminen ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa aloitettuun menettelyyn on oikeusvarmuuden periaatteen, ankarammista seuraamuksista säätävien normien taannehtivan soveltamisen kiellon ja nullum crimen, nulla poena sine lege -periaatteen vastaista.
- 34 Asiassa C-387/97, komissio vastaan Kreikka, 4.7.2000 annetun tuomion (Kok., s. I-5047) 42 kohdasta ilmenee lisäksi, että perussopimuksen uudessa määräyksessä annettuja sääntöjä voidaan soveltaa vain, jos oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kaikki vaiheet sijoittuvat kyseisen perussopimuksen voimaantulon jälkeiseen aikaan.
- 35 EUT-sopimuksen liitteenä oleva siirtymämääräyksistä tehty pöytäkirja N:o 36 ei myöskään sisällä määräystä, jonka mukaan SEUT 260 artiklan 2 kohtaa voitaisiin soveltaa ennen kyseisen perussopimuksen voimaantuloa aloitettuun menettelyyn.

- 36 Toissijaisesti Espanjan kuningaskunta vetoaa siihen, ettei SEUT 260 artiklan 2 kohtaa voida tulkita niin, että perustellun lausunnon antamista koskeva vaihe olisi poistettu oikeudenkäyntiä edeltävästä menettelystä. Päinvastainen tulkinta heikentäisi kyseisen jäsenvaltion menettelyllisiä takeita ja puolustautumisoikeuksia.
- 37 Mainittu jäsenvaltio katsoo ainakin, että SEUT 288 artiklan ensimmäinen kohta, jonka mukaan käyttäessään toimivaltaansa Euroopan unionin toimielimet hyväksyvät asetuksia, direktiivejä ja päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja, edellyttää, että SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrättyssä menettelyssä annetaan perusteltu lausunto.
- 38 Komissio vaatii, että Espanjan kuningaskunnan esittämä oikeudenkäyntiväite hylätään.

B Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 39 Ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa menettelystä, joka koskee jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä sen vuoksi, ettei unionin tuomioistuimen tuomiota, jolla todetaan, ettei jäsenvaltio ollut noudattanut unionin oikeutta, ole pantu täytäntöön, määrättiin EY 228 artiklan 2 kohdassa.
- 40 Mainitun määräyksen mukaan silloin, kun yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille EY:n perustamissopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, ja kun komissio sen jälkeen katsoo, ettei kyseinen jäsenvaltio ole toteuttanut toimenpiteitä, joita kyseisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpano edellyttää, komissio antaa, varattuaan ensin kyseiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa, perustellun lausunnon, jossa se täsmentää, miltä osin kyseinen jäsenvaltio ei ole noudattanut mainittua tuomiota.
- 41 EY 228 artiklan 2 kohdassa määrätty oikeudenkäyntiä edeltävä menettely sisälsi siis kaksi perättäistä vaihetta eli virallisen huomautuksen antamisen kyseiselle jäsenvaltiolle ja tälle jäsenvaltiolle osoitetun perustellun lausunnon antamisen.
- 42 Lissabonin sopimuksen voimaantulosta lukien SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos komissio katsoo, ettei asianomainen jäsenvaltio ole toteuttanut tuomioistuimen tuomion, jolla on todettu, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille kuuluvan velvollisuuden, täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, komissio voi saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi varattuaan ensin tälle valtiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa.
- 43 Kuten SEUT 260 artiklan 2 kohdan sanamuodostakin ilmenee, mainitulla määräyksellä muutetaan oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kulkua poistamalla perustellun lausunnon antamista koskeva vaihe. Vastedes mainitussa menettelyssä on vain yksi vaihe, eli se, jossa kyseiselle jäsenvaltiolle annetaan virallinen huomautus.
- 44 Nyt käsiteltävän kanteen yhteydessä esiin nousee kysymys siitä, säänteleeö oikeudenkäyntiä edeltävää menettelyä, joka on aloitettu ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa eli ennen 1.12.2009 mutta joka on vireillä kyseisen ajankohdan jälkeen, EY 228 artiklan 2 kohta vai SEUT 260 artiklan 2 kohta.
- 45 Tästä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelysääntöjä katsotaan yleensä voitavan soveltaa sinä päivänä, jona ne tulevat voimaan (asia C-334/08, komissio v. Italia, tuomio 8.7.2010, Kok., s. I-6869, 60 kohta; yhdistetyt asiat C-201/09 P ja C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym., tuomio 29.3.2011, Kok., s. I-2239, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, Kok., s. I-2359, 88 kohta ja asia C-17/10, Toshiba Corporation ym., tuomio 14.2.2012, 47 kohta).

- 46 Oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kulkua koskevat määräykset, joissa täsmennetään erityisesti sen sisältämät vaiheet, ovat asiaan sovellettavia menettelysääntöjä. Virallisen huomautuksen esittäminen asianomaiselle jäsenvaltiolle ja perustellun lausunnon antaminen sille ovat nimittäin vain menettelyllisiä keinoja, joilla on tarkoitus saada kyseinen jäsenvaltio noudattamaan velvollisuuttaan toteuttaa toimenpiteet, joita jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpano edellyttää. Mainitun menettelyn sisältämät vaiheet eivät siis sellaisinaan koske perussopimukseen perustuvia jäsenvaltioiden velvollisuuksia eivätkä seuraamuksia, joita niille voidaan määrätä, jos ne eivät noudata kyseisiä velvollisuuksia.
- 47 Näin ollen SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrätyt säännöt, jotka sääntelevät oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kulkua, ovat menettelysääntöjä, joita voidaan soveltaa sellaisinaan kyseisen määräyksen voimaantulosta lukien. Tästä seuraa, että kyseisiä sääntöjä sovelletaan kaikkiin jäsenyysvelvoitteiden noudattamista koskeviin kanteisiin, jotka on nostettu niiden voimaantulon jälkeen, huolimatta siitä, että oikeudenkäyntiä edeltävä menettely oli aloitettu ennen kyseistä ajankohtaa.
- 48 Oikeusvarmuuden periaate, ankarampien seuraamusten taannehtivuuden kieltoa koskeva periaate tai nullum crimen, nulla poena sine lege -periaate, joihin Espanjan kuningaskunta vetoaa, eivät saata edellä esitettyjä päätelmiä kyseenalaisiksi.
- 49 Oikeusvarmuuden periaatteesta on muistettava, että se edellyttää, että unionin lainsäädännön perusteella ne, joita asia koskee, voivat saada selville tarkasti, minkä laajuisia niille asetetut velvoitteet ovat, ja että ne voivat yksiselitteisesti saada tiedon oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja ryhtyä niiden johdosta asianmukaisiin toimenpiteisiin (em. asia ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym., tuomion 68 kohta).
- 50 Tästä on korostettava, että jäsenvaltiot olivat täysin tietoisia sekä velvollisuudestaan toteuttaa tuomioistuimen tuomion, jolla valtion jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan, täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet että seurauksista, joita kyseisen velvollisuuden noudattamatta jättämisellä saattaa olla, koska kyseisistä seurauksista oli määrätty unionin primäärioikeudessa jo paljon ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa. Näin ollen jäsenvaltiot eivät voi vedota oikeusvarmuuden periaatteeseen vastustukseksi SEUT 260 artiklan 2 kohtaan sisältyvien uusien menettelysääntöjen välitöntä soveltamista.
- 51 Myös ankarampien määräysten taannehtivan soveltamisen kieltoa koskevasta periaatteesta ja nullum crimen, nulla poena sine lege -periaatteesta on todettava, että EUT-sopimuksella ei ole mitenkään muutettu yhtäältä jäsenvaltioiden velvollisuutta toteuttaa unionin tuomioistuimen tuomion, jolla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan, täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet, ja toisaalta jäsenvaltioille kyseisen velvollisuuden noudattamatta jättämisestä mahdollisesti määrättäviä seuraamuksia.
- 52 Espanjan kuningaskunta ei voi myöskään perustellusti vedota puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen, koska nyt käsiteltävässä asiassa sillä on ollut mahdollisuus esittää huomautuksensa vastauksena sekä viralliseen huomautukseen että täydentävään viralliseen huomautukseen. Kyseiselle jäsenvaltiolle oli lisäksi ilmoitettu viimeksi mainitulla huomautuksella siitä, että komissio aikoi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla.
- 53 Espanjan kuningaskunnan edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetusta tuomiosta tekemästä päätelmästä, jonka mukaan perussopimuksen uudessa määräyksessä annettuja sääntöjä voidaan soveltaa vain, jos oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kaikki vaiheet sijoittuvat kyseisen perussopimuksen voimaantulon jälkeiseen aikaan, on todettava, että se perustuu kyseisen tuomion virheelliseen lukemiseen.

- 54 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka esitetty oikeudenkäyntiväite perustui oletukseen siitä, että oikeudenkäyntiä edeltävä menettely oli aloitettu ennen unionisopimuksen voimaantuloa – sen Lissabonin sopimusta edeltävässä muodossa. Mainitun väitteen hylkäämiseksi riitti se, että yhteisöjen tuomioistuin totesi, että toisin kuin kyseinen jäsenvaltio väitti, kaikki mainitun menettelyn vaiheet olivat tapahtuneet kyseisen sopimuksen voimaantulon jälkeen. Kyseisestä tuomiosta ei kuitenkaan voida päätellä, että siinä tapauksessa, että jokin mainituista vaiheista olisi tapahtunut ennen kyseisen sopimuksen voimaantuloa, tuomioistuin olisi päätenyt vastakkaiseen tulokseen.
- 55 Espanjan kuningaskunnan toissijaisesti esittämät väitteet eivät myöskään voi menestyä. Väitteen, jonka mukaan SEUT 260 artiklan 2 kohdalla ei ole poistettu perustellun lausunnon antamista oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä koskevaa vaihetta, osalta voidaan viitata tämän tuomion 43 kohdassa esitettyihin näkökohtiin. SEUT 288 artiklan ensimmäiseen kohtaan perustuvasta väitteestä voidaan todeta vain, että kyseinen määräys ei liity mitenkään SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrättyyn menettelyyn.
- 56 Espanjan kuningaskunnan oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

VI Jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättäminen

A Asianosaisten lausumat

- 57 Komissio moittii Espanjan kuningaskuntaa siitä, ettei se ole toteuttanut toimenpiteitä, joita edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpano edellyttää siltä osin kuin on kyse Indosalle myönnettyistä sääntöjenvastaisista tuista (jäljempänä kyseiset sääntöjenvastaiset tuet). Vaikka Indosa onkin asetettu konkurssiin jo vuonna 1994, mainittuja tukia ei nimittäin ole peritty takaisin, eikä niitä myöskään ole merkitty kyseisen yrityksen veloiksi konkurssissa.
- 58 Siitä huolimatta, että Indosa on asetettu konkurssiin, komission mukaan sen toimintaa ovat lisäksi jatkaneet aluksi Indosa itse ja sen jälkeen toisessa vaiheessa sen kokonaan omistama tytäryhtiö CMD. Indosan omaisuuden siirtoa CMD:lle ei myöskään ole suoritettu läpinäkyvästi, eikä sitä ole kilpailutettu.
- 59 CMD:hen, joka on yhtiö, joka sittemmin on myös asetettu konkurssiin, liittyen komissio katsoo, että Espanjan viranomaiset eivät ole osoittaneet, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamista koskeva saatava olisi merkitty kyseisen yhtiön konkurssimenettelyssä velkojien saatavista laadittuun luetteloon ennen täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymistä. Komissiolle 1.12.2009 lähetetyssä lopullisessa velkojien saatavista laaditussa luettelossa ei nimittäin ollut mainittujen tukien palauttamiseen perustuvaa saatavaa, minkä Espanjan viranomaiset ovat komission mukaan nimenomaisesti vahvistaneet 2.6. ja 9.6.2010 päivätyissä kirjeissään.
- 60 Espanjan kuningaskunta katsoo sitä vastoin, että se on toteuttanut kaikki mahdolliset toimenpiteet päätöksen 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanemiseksi.
- 61 Ensinnäkin kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamiseen perustuvan saatavan merkitsemisestä velkojien saatavista laadittuun luetteloon CMD:n konkurssimenettelyssä kyseinen jäsenvaltio väittää, että Baskimaan itsehallintoalue on ryhtynyt useisiin toimenpiteisiin, joita on kuvattu tämän tuomion 23 kohdassa, jotta kyseinen saatava merkittäisiin mainittuun luetteloon.
- 62 Toiseksi tuetun toiminnan lopettamisesta Espanjan kuningaskunta myöntää, että Euskomenaje on jatkanut kyseistä toimintaa CMD:n toimitiloissa. Mainittu jäsenvaltio katsoo kuitenkin ryhtyneensä tarvittaviin toimenpiteisiin kyseisen toiminnan lopettamiseksi.

- 63 Kolmanneksi CMD:n omaisuuden myynnistä Espanjan kuningaskunta tuo esiin viittaamalla asiassa C-496/09, komissio vastaan Italia, 17.11.2011 annettuun tuomioon (Kok., s. I-11483), että sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen takaisin perimistä koskevan velvollisuuden täyttämiseksi riittää, että kyseisten tukien palauttamiseen perustuva saatava merkitään velkojien saatavista laadittuun luetteloon ja että tuensaajan omaisuuden myyntiä markkinahintaan ei siis enää vaadita.
- 64 Lopuksi Espanjan kuningaskunta tuo esiin, etteivät julkisoikeudelliset velkojat ole kysyneet nopeuttamaan CMD:n omaisuuden realisointia, koska se tapahtui tuomioistuimen valvonnassa ja sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyn menettelyn mukaisesti.

B Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 65 Sen selvittämiseksi, onko Espanjan kuningaskunta toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet noudattaakseen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettua tuomiota, on tarkastettava, onko tuensaajayritys palauttanut kyseiset sääntöjenvastaiset tukimäärät. Tästä on todettava, että unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettu asia koskee vain Indosalle myönnettyjä tukia.
- 66 Aluksi on muistutettava, että EY 228 artiklan 2 kohtaa koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisessä määräyksessä tarkoitetun jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisen määräyksen nojalla annetussa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymishetkeä (ks. asia C-304/02, komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, Kok., s. I-6263, 30 kohta ja asia C-369/07, komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, Kok., s. I-5703, 43 kohta).
- 67 Koska EUT-sopimuksella on poistettu perustellun lausunnon antamista koskeva vaihe SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvassa jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämisestä koskevassa menettelyssä, kuten tämän tuomion 43 kohdassa on todettu, jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisen määräyksen nojalla annetussa virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymishetkeä.
- 68 Koska komissio on nyt käsiteltävässä asiassa lähettänyt Espanjan kuningaskunnalle täydentävän virallisen huomautuksen, edellisessä kohdassa mainittu ratkaiseva ajankohta on kyseisessä huomautuksessa asetetun määräajan päättymisajankohta eli 22.5.2010.
- 69 On selvää, että mainittuna ajankohtana Indosalle maksettuja kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia ei ollut peritty takaisin Indosalta.
- 70 Myöskään sitä, että mainitut tuet on perittävä takaisin CMD:ltä, joka on asetettu konkurssiin 30.6.2008 sen jälkeen, kun siitä oli tullut 19.4.1994 konkurssiin asetetun Indosan seuraaja, ei ole kiistetty.
- 71 Kun sääntöjenvastaisesti maksetut tuet on perittävä takaisin konkurssissa olevalta tai sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn alaiselta yritykseltä, jonka tarkoituksena on realisoida omaisuus ja maksaa velat, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että yritys on taloudellisissa vaikeuksissa tai konkurssissa, ei vaikuta takaisinperintävelvollisuuteen (ks. mm. asia C-280/05, komissio v. Italia, tuomio 6.12.2007, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Samoin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että aiemman tilanteen palauttaminen ja sääntöjenvastaisesti maksetusta tuesta johtuvan kilpailun vääristymän poistaminen voidaan lähtökohtaisesti toteuttaa siten, että kyseessä olevien tukien palauttamisesta johtuva saatava kirjataan velkojien saatavista laadittavaan luetteloon (ks. vastaavasti asia 52/84, komissio v. Belgia, tuomio

15.1.1986, Kok., s. 89, 14 kohta; asia C-142/87, Belgia v. komissio, ns. Tubemeuse-tapaus, tuomio 21.3.1990, Kok., s. I-959, 60–62 kohta; asia C-277/00, Saksa v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-3925, 85 kohta ja asia C-331/09, komissio v. Puola, tuomio 14.4.2011, Kok., s. I-2933, 60 kohta).

- 73 Esillä olevassa asiassa on selvää, että Baskimaan itsehallintoalue on vasta 10.6.2010 esittänyt vaatimuksen siitä, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamisesta johtuva saatava merkittäisiin velkojien saatavista laadittavaan luetteloon CMD:n konkurssimenettelyssä, ja on täsmennettävä, että kyseinen vaatimus koski vain hyvin pientä osaa niistä tuista, joiden palauttamista päätöksessä 91/1 oli edellytetty. Mainittua vaatimusta korjattiin sen jälkeen useita kertoja, ja viimeisin korjaus esitettiin 7.12.2011. Kaikki nämä toimenpiteet on kuitenkin toteutettu täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymisen jälkeen.
- 74 On siis todettava, että 22.5.2010, jolloin täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetettu määräaika päättyi, kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamisesta johtuvaa saatavaa ei ollut merkitty velkojien saatavista laadittuun luetteloon CMD:n konkurssimenettelyssä.
- 75 Näin ollen Espanjan kuningaskunta ei voi väittää toteuttaneensa kaikki edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet asetetussa määräajassa.
- 76 Näin ollen on todettava, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut komission SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla antamassa täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymispäivään mennessä kaikkia edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion, joka muun muassa koskee Indosalta takaisin perittäviä tukia, jotka päätöksessä 91/1 oli todettu sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi, täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

VII Rahamääräiset seuraamukset

A Uhkasakko

1. Asianosaisten lausumat

- 77 Komissio katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa on tarpeen määrätä rahamääräisistä seuraamuksista, kun otetaan huomioon, että toiminta, johon sääntöjenvastaisia tukia oli myönnetty, on jatkunut yli 22 vuotta päätöksen 91/1 tekemisen jälkeen ensin CMD:n ja sittemmin Euskomenajen välityksellä.
- 78 Täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymisen jälkeisistä tapahtumista komissio katsoo, ettei niillä ole lopetettu jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämistä sellaisena kuin se on todettu edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetussa tuomiossa.
- 79 Komissio myöntää, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamista koskeva saatava on lopultakin merkitty velkojien saatavista laadittuun luetteloon Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao 4.4.2012 antamalla määräyksellä, mutta katsoo, että Euskomenaje jatkaa tuettua toimintaa CMD:n toimitiloissa.
- 80 Komissio muistuttaa lisäksi, että CMD:n omaisuuden realisointia koskevassa suunnitelmassa suunniteltiin sen omaisuuden myyntiä sen entisille työntekijöille, jotka tällä välin olivat perustaneet Euskomenajen jatkamaan tuettua toimintaa. Vaikka onkin totta, että mainitun suunnitelman hyväksyntä kumottiin Audiencia Provincial de Bizkaian 16.1.2012 antamalla määräyksellä, mainitulla kumoamisella ei ole vaikutusta siihen, että Euskomenaje edelleen käyttää CMD:n omaisuutta. CMD:n pesänhoitajat nimittäin sallivat Euskomenajen käyttää kyseistä omaisuutta väliaikaisesti ja ilmaiseksi.

- 81 Uhkasakon määrästä komissio ehdottaa EY 228 artiklan soveltamisesta 13.12.2005 annetun tiedonannon SEC(2005) 1658 (EUVL 2007, C 126, s. 15), jota on päivitetty 20.7.2010 (SEC(2010) 923), perusteella, että se laskettaisiin kertomalla yhdenmukainen kiinteämääräinen perusmaksu rikkomisen vakavuuteen ja kestoajaan perustuvilla kertoimilla. Näin saatu määrä puolestaan kerrotaisiin kertoimella, jossa otetaan huomioon sekä jäsenyysselvoitteita noudattamatta jättäneen jäsenvaltion maksukyky että sillä Euroopan unionin neuvostossa oleva äänimäärä.
- 82 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio katsoo, että 131 136 euron päiväkohtainen uhkasakko on asian olosuhteisiin nähden sopiva ja oikeassa suhteessa kyseiseen jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämiseen sekä kyseisen jäsenvaltion maksukykyyn. Mainittu määrä saadaan kertomalla 640 euron päiväkohtainen perusmaksu vakavuuteen perustuvalla yhdestä kahteenkymmeneen olevan asteikon kertoimella 5, keston perustuvalla yhdestä kolmeen olevan asteikolla kertoimella 3 ja lopulta kiinteällä kertoimella, jota kutsutaan n-kertoimeksi ja joka heijastaa Espanjan kuningaskunnan maksukykyä, eli 13,66:lla.
- 83 Ensinnäkin rikkomisen vakavuudesta komissio muistuttaa, että EUT-sopimuksen määräykset valtiontuista ovat perustavanlaatuisia. Kyseisten sääntöjenvastaisten tukien takaisinperinnän ei olisi myöskään pitänyt kilpistyä suuriin vaikeuksiin, koska tuet oli perittävä takaisin vain yhdeltä yhtiöltä. Rikkomisen kestosta komissio katsoo tämän jälkeen, että jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt yli 22 vuotta eli päätöksen 91/1 tiedoksi antamisesta lukien. Uhkasakon jaksottamisesta komissio katsoo lopuksi, että sen pitää olla päiväkohtainen.
- 84 Espanjan kuningaskunta katsoo, ettei nyt käsiteltävässä asiassa ole syytä määrätä rahamääräisiä seuraamuksia, kun otetaan huomioon muun muassa toimenpiteet, joilla on ollut tarkoitus varmistaa päätöksen 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpano ja jotka on toteutettu täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymisen jälkeen.
- 85 Ensinnäkin toimenpiteet, joihin Baskimaan itsehallintoalue on ryhtynyt, jotta kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamisesta johtuva saatava merkittäisiin velkojien saatavista laadittuun luetteloon, sellaisina kuin kyseiset toimenpiteet on kuvattu tämän tuomion 23 kohdassa, ovat Espanjan kuningaskunnan mukaan johtaneet siihen, että Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbaon 4.4.2012 antamalla määräyksellä luetteloon on merkitty mainitun itsehallintoalueen 22 683 745 euron saatava, joka perustuu mainittujen tukien palauttamiseen. Toisin kuin komissio katsoo, kyseisten tukien määrä on Espanjan kuningaskunnan mukaan sitä paitsi 22 469 459 euroa eikä 22 683 745 euroa.
- 86 Toiseksi Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao määräsi 12.1.2011 antamallaan määräyksellä CMD:n toiminnan lopetettavaksi ja sen laitokset suljettaviksi. Baskimaan itsehallintoalue on myös 3.3.2011 vaatinut mainittua tuomioistuinta määräämään Euskomenajen CMD:n toimitiloissa harjoittaman toiminnan tosiasiallisesta lopettamisesta.
- 87 Siitä, että Euskomenaje käyttää Magefesan teollisoikeuksia, joihin kuuluu Magefesa-tavaramerkki, Espanjan kuningaskunta toteaa, että Magefesan omaisuuden realisointia koskevassa suunnitelmassa suunniteltiin kyseisten oikeuksien antamista suoraan Euskomenajelle. Baskimaan itsehallintoalue on kuitenkin vastustanut kyseistä suunnitelmaa ja vaatinut kyseisten oikeuksien käytön jäädyttämistä. Kyseinen itsehallintoalue on myös ehdottanut, että kyseisten oikeuksien luovutus kilpailutettaisiin ja että mainittua kilpailutusta mainostettaisiin unionin tasolla. Mainittuja ehdotuksia ei kuitenkaan ole hyväksytty.
- 88 Kolmanneksi on niin, että vaikka Espanjan kuningaskunta väittää, että alkuperäisessä CMD:n omaisuuden realisointia koskevassa suunnitelmassa, joka on hyväksytty toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen 22.6.2010 antamalla määräyksellä, määrättiin avoimesta ja läpinäkyvästä kilpailuttamisesta ilman ehtoja, se tuo kuitenkin esiin, että Baskimaan itsehallintoalue on valittanut

kyseisestä määräyksestä. Audiencia Provincial de Bizkaia on myös kumonnut kyseisen määräyksen 16.1.2012 ja määrännyt, että CMD:n omaisuuden realisointi suoritetaan vapaan ja läpinäkyvän kilpailun olosuhteissa.

- 89 Espanjan kuningaskunta katsoo joka tapauksessa, että sen osoittamiseksi, että päätös 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio on pantu täytäntöön, riittää sen osoittaminen, että kansalliset viranomaiset ovat toimineet huolellisesti saadakseen kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia koskevan saatavan merkityksi velkojien saatavista laadittavaan luetteloon, ja viittaa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Italia 17.11.2011 annettuun tuomioon.
- 90 Komission ehdottaman uhkasakon määrän Espanjan kuningaskunta esittää olevan suhteettoman korkea. Mainittu jäsenvaltio väittää tältä osin, että nyt käsiteltävä menettely koskee vain yhtä ainoaa Magefesa-konsernin neljästä yhtiöstä, jotka olivat saaneet mainittuja tukia. Tästä syystä kiinteämääräisen perusmaksun pitäisi olla neljännes komission ehdottamasta perusmaksusta eli 160 euroa päivältä.
- 91 Koska kyseiset sääntöjenvastaiset tuet on myöntänyt vain yksi itsehallintoalue, joka edustaa 6,24:ää prosenttia Espanjan bruttokansantuotteesta (jäljempänä BKT), ja koska kansallisen oikeuden mukaan Espanjan hallitus joutuu vyöryttämään nyt käsiteltävässä asiassa mahdollisesti määrättävät seuraamukset niiden valtionsisäisten yksikköjen vastattavaksi, jotka ovat vastuussa unionin oikeuden noudattamatta jättämisestä, kiinteämääräiseksi perusmaksuksi pitäisi kyseisen jäsenvaltion mukaan vahvistaa 9,98 euroa päivältä eli määrä, joka saadaan kertomalla 160 euroa 6,24 prosentilla.
- 92 Rikkomisen vakavuuteen perustuvasta kertoimesta mainittu jäsenvaltio ehdottaa, että siksi katsottaisiin 1, koska kansalliset viranomaiset olivat tehneet kaiken mahdollisen pannakseen täytäntöön edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion. Lisäksi Indosan, CMD:n ja Euskomenajen myynti on laskenut vuodesta 1986 vuoteen 2010 nykyarvoltaan 77,7 prosenttia, kun taas sen palveluksessa edelleen oleva henkilöstö on tuskin 3,3:a prosenttia vuoden 1986 henkilöstöstä. Indosalla vuonna 2002 ollut markkinaosuus on ollut huomattavasti suurempi kuin Euskomenajen markkinaosuus vuonna 2010, sillä kyseinen markkinaosuus on laskenut 8,4 prosentista 4,1 prosenttiin. Kyseiset tiedot osoittavat, että siitä, että Euskomenaje on jatkanut kyseistä toimintaa, aiheutunut kilpailun vääristyminen on selvästi pienentynyt.
- 93 Rikkomisen kestoon perustuvaksi kertoimeksi olisi Espanjan kuningaskunnan mukaan vahvistettava 1, koska mainittua kestoa on nyt käsiteltävässä asiassa arvioitava suhteessa konkurssimenettelyjen keskimääräiseen kestoon kyseisessä valtiossa eli 1 114 päivään.
- 94 Näin ollen Espanjan kuningaskunta ehdottaa uhkasakon määräksi 136,33:a euroa päivältä.
- 95 Uhkasakon jaksottamisesta mainittu jäsenvaltio katsoo, että sen ei pitäisi olla päiväkohtainen vaan kolmen kuukauden välein erääntyvä, koska kansallisen oikeuden mukaan pesänhoitajat esittävät kertomuksensa kolmen kuukauden välein.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

a) Alustavat huomautukset

- 96 Todettuaan, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetussa määräajassa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettua tuomiota, unionin tuomioistuin voi velvoittaa kyseisen jäsenvaltion maksamaan uhkasakkoa, jos jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu siihen saakka, kun unionin tuomioistuin tutkii tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

97 Näin ollen on tarkastettava, onko tilanne tällainen.

b) Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkuminen

- 98 Jotta voitaisiin selvittää, onko jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, josta Espanjan kuningaskuntaa syytetään, jatkunut siihen hetkeen saakka, jolloin unionin tuomioistuin on nyt käsiteltävässä asiassa tutkinut asian tosiseikat, on tutkittava toimet, jotka kyseisen jäsenvaltion mukaan on toteutettu täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan jälkeen.
- 99 Tästä on muistutettava, kuten tämän tuomion 72 kohdassa on tehty, että siinä tapauksessa, että sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettuja tukia saanut yritys on asetettu konkurssiin, aiemman tilanteen palauttaminen ja sääntöjenvastaisesti maksetusta tuesta johtuvan kilpailun vääristymän poistaminen voidaan lähtökohtaisesti saavuttaa siten, että kyseessä olevien tukien palauttamisesta johtuva saatava kirjataan velkojien saatavista laadittavaan luetteloon.
- 100 Nyt käsiteltävässä asiassa Baskimaan itsehallintoalue on pyytänyt 10.6.2010 kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamiseen perustuvan 16 828,34 euron saatavan merkitsemistä kyseiseen luetteloon. Koska mainittu määrä on selvästi pienempi kuin kyseisten tukien yhteismäärä, kyseinen itsehallintoalue on korjannut sitä useita kertoja, ja 7.12.2011 päivätyssä sen viimeisessä ilmoituksessa kyseinen määrä on nostettu 22 683 745 euroon, joka vastaa komission arviota kyseisestä saatavasta. Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbaon 4.4.2012 antamalla määräyksellä kyseinen saatava on merkitty CMD:n velkoihin viimeksi mainitun suuruisena.
- 101 Kun viimeksi mainitut tapahtumat otetaan huomioon, Espanjan kuningaskunnan väitettä, jonka mukaan kyseisten tukien määrä on 22 469 459 euroa eikä 22 683 745 euroa, ei ole tarpeen tutkia.
- 102 On siis todettava, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien palauttamiseen perustuva saatava on merkitty CMD:n konkurssimenettelyssä velkojien saatavista laadittuun luetteloon.
- 103 Kuitenkaan ja toisin kuin Espanjan kuningaskunta väittää, mainittu seikka ei sellaisenaan riitä täyttämään edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanoa koskevaa velvollisuutta.
- 104 Kuten unionin tuomioistuin on nimittäin jo useita kertoja todennut, se, että kyseisten tukien palauttamiseen perustuva saatava merkitään velkojien saatavista laadittuun luetteloon, mahdollistaa takaisinperintävelvollisuuden noudattamisen vain, jos siinä tapauksessa, että valtion viranomaiset eivät pysty perimään tukien määrää takaisin kokonaisuudessaan, konkurssimenettely johtaa sääntöjenvastaisten tukien saajayrityksen purkamiseen eli sen toiminnan lopulliseen lopettamiseen (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Belgia, tuomion 14 ja 15 kohta; em. asia komissio v. Puola, tuomion 63–65 kohta ja asia C-454/09, komissio v. Italia, tuomio 13.10.2011, 36 kohta).
- 105 Tässä yhteydessä on huomattava, että yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisinperinnän tarkoituksena on poistaa kilpailun vääristymä, joka on aiheutunut kilpailuedusta, joka tällaisen tuen saajalla on ollut markkinoilla kilpailijoihinsa verrattuna, joten takaisinperinnällä palautetaan kyseisen tuen maksamista edeltänyt tilanne (ks. vastaavasti asia C-348/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, Kok., s. I-673, 27 kohta ja em. asia komissio v. Puola, tuomion 56 kohta).
- 106 Koska sääntöjenvastaisten tukien saajayritys on konkurssissa ja koska osaa kyseisen konkurssissa olevan yrityksen toiminnasta jatkamaan on perustettu yhtiö, mainitun toiminnan jatkaminen ilman, että kyseiset tuet on peritty kokonaan takaisin, on omiaan ylläpitämään mainitun yhtiön markkinoilla kilpailijoihinsa nähden saamasta kilpailuedusta johtuvaa kilpailun vääristymää. Näin ollen mainitunlaista äskettäin perustettua yhtiötä voidaan pitää velvollisena palauttamaan kyseiset tuet, jos sillä edelleen on kyseinen kilpailuetu. Näin on muun muassa silloin, kun todetaan, että kyseinen yhtiö

edelleen tosiasiallisesti hyötyy mainittujen tukien saamiseen liittyvästä kilpailuedusta, erityisesti silloin, kun kyseinen yhtiö ostaa selvitystilassa olevan yhtiön omaisuuden maksamatta vastineeksi markkinaehtojen mukaista hintaa, tai silloin, kun todetaan, että mainitunlaisen yhtiön perustamisella on välttytty mainittujen tukien palauttamisvelvollisuudelta (ks. vastaavasti em. asia Saksa v. komissio, tuomion 86 kohta). Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa markkinaehtojen mukaisen hinnan maksaminen ei riitä poistamaan sääntöjenvastaisten tukien saamiseen liittyvää kilpailuetua.

- 107 Mainitunlaisessa tilanteessa sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettuihin tukiin liittyvän saatavan kirjaaminen velkojien saatavista laadittuun luetteloon ei yksinään riitä poistamaan näin luotua kilpailun vääristymää.
- 108 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Italia 17.11.2011 annetussa tuomiossa esitetyt näkökohdat eivät horjuta edellä mainittuja päätelmiä. Mainitusta tuomiosta ei nimittäin ilmene, että siltä osin kuin kyseisiin tukiin liittyvä saatava on merkitty velkojien saatavista laadittuun luetteloon kyseisten tukien saajan konkurssimenettelyssä, viimeksi mainittu voisi jatkaa toimintaansa, vaikka kyseisiä tukia ei ollut täysimääräisesti peritty takaisin.
- 109 Tämän tuomion 69 kohdassa on todettu, että nyt käsiteltävässä asiassa kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia ei ole tosiasiallisesti peritty takaisin. Näin ollen on tarkastettava, oliko kyseisten tukien saamiseen liittyvä kilpailuetu edelleen olemassa ajankohtana, jolloin unionin tuomioistuin tutki nyt käsiteltävän asian tosiseikat.
- 110 Tältä osin useista unionin tuomioistuimelle esitettyyn asiakirja-aineistoon sisältyvistä tiedoista ilmenee, että Euskomenaje edelleen tosiasiallisesti hyötyy kyseisestä edusta. CMD:n konkurssimenettelyssä tapahtuneet perättäiset tapahtumat viittaavat nimittäin siihen suuntaan, että niiden tarkoituksena oli tuetun toiminnan jatkumisen varmistaminen, vaikka kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia ei edes ollut täysimääräisesti peritty takaisin.
- 111 Asiakirja-aineistosta ilmenee erityisesti, että
- Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbaon 22.6.2010 antamalla määräyksellä hyväksytyssä CMD:n omaisuuden realisointia koskevassa suunnitelmassa määrätään lähinnä siitä, että kaikki kyseisen yhtiön omaisuus myydään yhtenä eränä sen velkojille, jotka ovat pääasiassa sen entisiä työntekijöitä, ja että näin he saavat suorituksen osalle saatavistaan, ja on täsmennettävä, että kyseisiä sääntöjenvastaisia tukia koskeva saatava ei tuolloin ollut hyväksytyjen saatavien joukossa
 - CMD:n entiset työntekijät olivat juuri perustaneet Euskomenajen, jonka toiminta on olennaisilta osin samaa kuin CMD:n siihen saakka harjoittama toiminta, vähän ennen kyseisen suunnitelman hyväksymistä
 - CMD:n omaisuuden realisointia koskevalla suunnitelmalla pyrittiin ”selvästi toiminnan jatkamisen tavoitteeseen äskettäin perustetun yhtiön, joka ei ottaisi vastattavakseen CMD:n velkoja, avulla”, kuten Baskimaan hallituksen Euskomenajen hallituksen puheenjohtajalle 17.2.2011 osoittamasta kirjeestä ilmenee
 - Euskomenaje käyttää Magefesan teollisoikeuksia, joihin kuuluu Magefesa-tavaramerkki ja jotka on annettu sille suoraan eli kilpailuttamatta ja täysin vastikkeetta, kuten Baskimaan itsehallintoalueen Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Bilbaolle osoittamista 3.12.2010 ja 10.3.2011 päivätyistä kirjeistä ilmenee
 - Baskimaan itsehallintoalueen väite edellä mainitusta teollisoikeuksien antamisesta ei ole menestynyt

- vaikka CMD:n omaisuuden realisointia koskeva suunnitelma on kumottu Audiencia Provincial de Bizkaian 16.1.2012 antamalla määräyksellä Baskimaan itsehallintoalueen sen jälkeen, kun asia oli saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, tekemän valituksen johdosta, kyseisen yhtiön pesänhoitajat olivat tällä välin sallineet yhtiön omaisuuden väliaikaisen luovuttamisen Euskomenajelle CMD:n omaisuuden realisointia koskevan menettelyn päättymiseen saakka täysin vastikkeetta, ilman mainostusta, siirtämättä omistusoikeutta ja ”konkurssimenettelyn hoitamista koskevien keskeisten periaatteiden vastaisesti”, kuten tämän kohdan kolmannessa luetelmakohdassa mainitusta kirjeestä muun muassa ilmenee
 - kuten ilmenee Baskimaan itsehallintoalueen Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbaolle 3.3.2011 esittämästä vaatimuksesta, jolla nimenomaisesti vaaditaan Euskomenajen toiminnan, joka edelleen jatkuu CMD:n laitoksissa, lopettamista, Euskomenaje jatkaa edelleen kotitaloustavaroiden valmistamista CMD:n laitoksissa käyttäen sen rakennuksia, koneita ja teollisoikeuksia huolimatta 12.1.2011 annetusta määräyksestä, jolla päätettiin CMD:n toiminnan lopettamisesta ja sen laitosten sulkemisesta.
- 112 Kun unionin tuomioistuimelle esitettyyn asiakirja-aineistoon sisältyvät kyseiset tiedot otetaan huomioon, on katsottava, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien saamiseen liittyvä kilpailuetu on edelleen olemassa, joten se, että mainittujen tukien takaisinperintään liittyvät saatavat on merkitty tällä välin velkojien saatavista laadittuun luetteloon, ei ole riittävää päätöksen 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion noudattamiseksi.
- 113 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, on todettava, että jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen, josta Espanjan kuningaskunta arvostellaan, on jatkunut siihen saakka, kun unionin tuomioistuin on tutkinut nyt käsiteltävän asian tosiseikat.
- 114 Näin ollen unionin tuomioistuin katsoo, että Espanjan kuningaskunnan velvoittaminen maksamaan uhkasakko on asianmukainen taloudellinen keino kannustaa sitä toteuttamaan toimet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi sekä päätöksen 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion kattavan täytäntöönpanon varmistamiseksi.
- c) Uhkasakon määrä
- i) Alustavat huomautukset
- 115 On palautettava mieleen, että unionin tuomioistuimen on kussakin asiassa arvioitava tuomittavat rahamääräiset seuraamukset ottaen huomioon käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteet (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 86 kohta ja asia C-177/04, komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, Kok., s. I-2461, 58 kohta).
- 116 Näin ollen komission esitykset eivät sido unionin tuomioistuinta, ja niitä on pidettävä vain hyödyllisenä viitelähtökohtana. Vastaavasti komission tiedonannoissaan vahvistamien kaltaiset suuntaviivat eivät sido unionin tuomioistuinta, vaan ne palvelevat avoimuuden, ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden toteutumista tämän toimielimen toiminnassa (ks. asia C-70/06, komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008, Kok., s. I-1, 34 kohta ja em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, 112 kohta).
- 117 Oikeuskäytännössä on jo katsottu uhkasakon määräämisestä, että kyseinen seuraamus on tuomittava sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan pakkoa, jotta jäsenyysselvoitteita noudattamatta jättänyt jäsenvaltio taiputellaan panemaan täytäntöön jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva tuomio ja muuttamaan toimintaansa todetun rikkomisen lopettamiseksi (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 91 kohta).

- 118 Unionin tuomioistuimen on asiaa koskevaa harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava uhkasakko siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn nähden (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 103 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 61 kohta).
- 119 Kun unionin tuomioistuin siis haluaa arvioinnissaan varmistaa sen, että uhkasakko toimii pakotteena unionin oikeuden yhtenäiseen ja tosiasialliseen soveltamiseen, perusteina on otettava huomioon lähtökohtaisesti rikkomisen kesto, sen vakavuusaste ja kyseisen jäsenvaltion maksukyky. Näitä perusteita sovellettaessa unionin tuomioistuimen on otettava erityisesti huomioon seuraukset, joita täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu julkisille ja yksityisille intresseille, ja se, kuinka kiireellisesti kyseistä jäsenvaltiota on kannustettava noudattamaan velvoitteitaan (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 104 kohta; em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 62 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 39 kohta).

ii) Rikkomisen kesto

- 120 Rikkomisen kestoa on arvioitava ottaen huomioon se ajankohta, jona unionin tuomioistuin arvioi tosiseikkoja, eikä huomioon ole otettava sitä ajankohtaa, jona komissio on saattanut asian sen käsiteltäväksi (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 71 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 45 kohta).
- 121 Koska Espanjan kuningaskunta ei ole kyennyt osoittamaan, että laiminlyönti, joka koskee sen velvollisuutta panna kattavasti täytäntöön edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio, olisi tosiasiallisesti päättynyt, on näin ollen katsottava, että kyseinen laiminlyönti on jatkunut yli kymmenen vuotta, mikä on poikkeuksellisen pitkä aika.
- 122 Lisäksi on huomattava, että päätöksen 91/1 tekemisestä siihen päivään saakka, jolloin unionin tuomioistuin on tutkinut tosiseikat, on kulunut yli 22 vuotta.
- 123 Nyt käsiteltävässä asiassa näin pitkä kesto on erityisen moitittavaa sen vuoksi, että päätöksellä 91/1 sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien saajien lukumäärä oli vähäinen, tuensaajat oli nimeltä mainittu kyseisessä päätöksessä ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetussa tuomiossa ja tarkat takaisin perittävät määrät oli täsmennetty kyseisessä päätöksessä. Näin ollen mainitun asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanossa ei olisi pitänyt olla suuria vaikeuksia.
- 124 Myöskään konkurssimenettelyn keskimääräisellä kestolla, johon Espanjan kuningaskunta on vedonnut selittääkseen viivästystään edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion täytäntöönpanossa, ei voi perustella mainitunlaista viivästystä, kun erityisesti otetaan huomioon se, että kyseinen jäsenvaltio on ryhtynyt todellisiin toimenpiteisiin lopettaakseen kyseisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vasta vähän ennen kuin komissio saattoi asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja jopa olennaisilta osin mainitun ajankohdan jälkeen, kuten tämän tuomion 23–31 kohdasta ilmenee.

iii) Rikkomisen vakavuus

- 125 Rikkomisen vakavuuden yhteydessä on muistutettava valtioneuvoston päätöksiä koskevien EUT-sopimuksen määräysten perustavanlaatuisesta luonteesta (em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, 118 kohta).

- 126 Päätöksen 91/1 ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion perustana olevat säännöt ilmentävät nimittäin yhtä keskeistä unionille SEU 3 artiklan 3 kohdassa annettua tehtävää eli sisämarkkinoiden toteuttamista, sekä sisämarkkinoista ja kilpailusta tehdystä pöytäkirjasta N:o 27, joka on SEU 51 artiklan nojalla erottamaton osa perussopimuksia ja jonka mukaan sisämarkkinat käsittävät järjestelmän, jolla taataan, ettei kilpailu vääristy, ilmenevää tehtävää (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomio 17.11.2011, 60 kohta).
- 127 Nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa rikottujen unionin määräysten tärkeyttä kuvastaa muun muassa se, että sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisinmaksulla poistetaan tukien antamasta kilpailuedusta johtuva kilpailun vääristymä ja että kyseisen tukien palauttamisen seurauksena tuensaaaja menettää markkinoilla kilpailijoihinsa verrattuna saamansa edun (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, 22 kohta ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 75 kohta).
- 128 Nyt käsiteltävässä asiassa todetusta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä on todettava, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio on pantu täytäntöön päätöksessä 91/1 tarkoitettujen sääntöjenvastaisten tukien neljästä saajasta kolmen osalta. On lisäksi selvää, että Indosalle myönnettyt tuet olivat vain noin viidesosa kyseisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion kohteena olleiden tukien kokonaismäärästä.
- 129 Kuitenkaan sitä, ettei mitään osaa Indosalle myönnetyistä tuista ole peritty takaisin tähänkään päivään mennessä, ei ole kiistetty.
- 130 Vaikka Espanjan kuningaskunta on lisäksi aivan hiljattain ryhtynytkin lukuisiin toimenpiteisiin, jotka osoittavat vakaata aikomusta kyseisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi, on selvää, että kyseiset toimenpiteet ovat tapahtuneet vasta vähän ennen kuin asia saatettiin unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja olennainen osa niistä on tapahtunut jopa kyseisen ajankohdan jälkeen. Mainittu jäsenvaltio ei näin ollen ole noudattanut vaadittua huolellisuutta monien vuosien ajan.

iv) Espanjan kuningaskunnan maksukyky

- 131 Espanjan kuningaskunnan maksukyvyyn suhteen on otettava huomioon kyseisen jäsenvaltion inflaation ja BKT:n viimeaikainen kehitys, sellaisena kuin se on ajankohtana, jolloin unionin tuomioistuin tutki tosiseikat.
- 132 Tältä osin Espanjan kuningaskunnan väitettä, jonka mukaan maksukyvyyn on nyt käsiteltävässä asiassa heijastettava Baskimaan itsehallintoalueen maksukykyä eikä jäsenvaltion maksukykyä sellaisenaan, ei voida hyväksyä. Tästä on muistutettava, että sillä, että jäsenvaltio on antanut sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperinnän toteuttamisen hallintoalueidensa tehtäväksi, ei voi olla vaikutusta SEUT 260 artiklan soveltamisen kannalta. Vaikka jokaisella jäsenvaltiolla on oikeus parhaaksi katsomallaan tavalla jakaa sisäisesti keskushallinnon ja aluehallinnon toimivalta, jäsenvaltio on kuitenkin kyseisen määräyksen nojalla unioniin nähden yksin vastuussa siitä, että unionin oikeudessa asetettuja velvoitteita noudatetaan (ks. EY 226 artiklasta asia C-87/02, komissio v. Italia, tuomio 10.6.2004, Kok., s. I-5975, 38 kohta).

v) Uhkasakon jaksottaminen

- 133 Uhkasakon jaksottamisesta on katsottava, että vastaajana olevalle jäsenvaltiolle on määrättävä päiväkohtainen uhkasakko.

134 Espanjan kuningaskunnan vaatimusta siitä, että uhkasakko määrättäisiin kolmen kuukauden ajanjaksojen perusteella, ei voida hyväksyä, kun otetaan huomioon yhtäältä todetun jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämisen erittäin pitkä kesto ja toisaalta kiireellinen tarve lopettaa se välittömästi.

vi) Loppupäätelmä

135 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin katsoo, että suuruudeltaan 50 000 euron päivittäisen uhkasakon määrääminen on asianmukaista.

136 Kaiken edellä esitetyn perusteella Espanjan kuningaskunta on veloitettava maksamaan komissiolle ”Euroopan unionin omat varat” -tilille 50 000 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimien toteuttaminen viivästyy, nyt annettavan tuomion julistamispäivästä lukien siihen saakka, kunnes edellä mainittu asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio on pantu täytäntöön.

B Kiinteämääräinen hyvitys

1. Asianosaisten lausumat

137 Komissio ehdottaa, että kiinteämääräisen hyvityksen laskemisessa käytettäisiin menetelmää, jossa määrättäisiin perusmaksuksi 210 euroa päivältä ja kerrottaisiin se ensimmäisessä vaiheessa vakavuuteen perustuvalla kertoimella ja sen jälkeen n-kertoimella, joiden arvot ovat samat kuin uhkasakon laskentaa varten ehdotetut arvot (eli vakavuuteen perustuva kerroin 5 ja n-kerroin 13,66), ja toisessa vaiheessa niiden päivien lukumäärällä, joiden ajan jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt. Näin ollen kiinteämääräisen hyvityksen määrä saataisiin kertomalla 14 343 euroa niiden päivien lukumäärällä, jotka ovat kuluneet edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion julistamispäivän ja sen päivän välillä, jolloin jäsenvaltio on täyttänyt velvollisuutensa, tai siinä tapauksessa, että se ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan, tämän tuomion julistamispäivän välillä.

138 Espanjan kuningaskunta tukeutuu samoihin väitteisiin, joihin se on vedonnut uhkasakon osalta, ja ehdottaa, että kiinteämääräisen hyvityksen perusmaksu jaettaisiin neljällä, jotta se, että tuomio on pantu täytäntöön kolmen neljästä kyseisten sääntöjenvastaisten tukien saajan osalta, tulisi otettua huomioon, ja sen jälkeen kerrottaisiin 6,24 prosentilla, jotta otettaisiin huomioon se, että kyseinen luku kuvaa Baskimaan osuutta Espanjan BKT:sta. Perusmaksu olisi näin ollen 3,28 euroa. Tämän jälkeen Espanjan kuningaskunnan mukaan olisi sovellettava samaa vakavuuteen perustuvaa kerrointa ja kiinteää n-kerrointa kuin uhkasakon osalta on ehdotettu. Näin ollen mainitun kiinteämääräisen hyvityksen määrä saadaan kertomalla 44,80 euroa niiden päivien lukumäärällä, joiden ajan jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt.

139 Espanjan kuningaskunta vaatii lisäksi, että ajanjakso siitä, jolloin se on esittänyt tässä asiassa oikeudenkäyntiväitteen, siihen, jolloin unionin tuomioistuin on ratkaissut kyseisen oikeudenkäyntiväitteen, on vähennettävä kiinteämääräisen hyvityksen laskennassa niiden päivien lukumäärästä, joiden ajan jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

140 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuin on sille kyseessä olevalla alalla myönnettyä harkintavaltaansa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen (em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, tuomion 143 kohta).

- 141 Kiinteämääräisestä hyvityksestä on määrättävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät sekä todetun jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämisen ominaispiirteisiin että sen jäsenvaltion omaksumaan asenteeseen, jota SEUT 260 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee. Kyseisellä määräyksellä annetaan unionin tuomioistuimelle laaja harkintavalta päättää tällaisen seuraamuksen määräämisestä (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, 144 kohta).
- 142 Tässä asiassa todettuun jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämiseen johtaneiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen kokonaisuus on osoitus siitä, että se, että vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistuminen tulevaisuudessa tosiasiallisesti estetään, edellyttää kiinteämääräisen hyvityksen kaltaisen ehkäisevän toimenpiteen toteuttamista.
- 143 Näin ollen unionin tuomioistuimen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kiinteämääräisen hyvityksen määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 7.7.2009, 146 kohta).
- 144 Tältä osin merkityksellisiä tekijöitä ovat muun muassa seuraavan kaltaiset seikat: ajanjakso, jonka ajan kyseinen jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut sen tuomion jälkeen, jolla se todettiin, ja rikkomisen vakavuus (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomio 17.11.2011, 94 kohta).
- 145 Huomioon otettavat olosuhteet ilmenevät muun muassa tämän tuomion 120–130 kohdassa esitetystä seikoista, jotka koskevat jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämisen kestoa ja vakavuutta. Näin ollen yhtäältä on todettu, että jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättäminen kesti yli kymmenen vuotta edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion julistamispäivästä lukien sekä yli 22 vuotta päätöksen 91/1 tekemispäivästä, ja toisaalta, ettei kyseisen tuomion täytäntöönpanossa olisi pitänyt olla suuria vaikeuksia, kun otetaan huomioon se, että kyseisten sääntöjenvastaisten tukien saajien lukumäärä oli vähäinen, että ne oli mainittu nimeltä ja että takaisin perittävät määrät oli täsmennetty kyseisessä päätöksessä.
- 146 Tämän tuomion 139 kohdassa mainitusta Espanjan kuningaskunnan vaatimuksesta on todettava, ettei se voi menestyä, kun otetaan huomioon se, ettei sillä, että unionin tuomioistuin tutkii kyseisen jäsenvaltion tässä asiassa esittämän oikeudenkäyntiväitteen, ole mitään yhteyttä kyseisen jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämisen kestoan.
- 147 Unionin tuomioistuin katsoo kaiken edellä esitetyn perusteella, että tämän asian olosuhteita arvioidaan asianmukaisesti, kun Espanjan kuningaskunnan maksettavaksi määrätään kiinteämääräinen hyvitys, jonka suuruus on 20 miljoonaa euroa.
- 148 Espanjan kuningaskunta on siis velvoitettava maksamaan komissiolle ”Euroopan unionin omat varat” -tilille 20 miljoonan euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.

VIII Oikeudenkäyntikulut

- 149 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ja koska Espanjan kuningaskunta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 140 artiklan 1 kohdan, jonka mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, nojalla Tšekin tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut Euroopan komission SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla 18.3.2010 antamassa täydentävässä virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymispäivään mennessä kaikkia asiassa C-499/99, komissio vastaan Espanja, 2.7.2002 annetun tuomion, joka muun muassa koskee keskushallituksen ja useiden itsehallintoalueiden hallitusten MAGEFESAlle, joka on ruostumattomasta teräksestä tehtyjen kotitaloustarvikkeiden ja pienten sähkölaitteiden valmistaja, Espanjassa myöntämästä tuesta 20.12.1989 tehdyllä komission päätöksellä 91/1/ETY sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisinperintää, täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä.
- 2) Tämän tuomion julistamispäivästä lukien siihen saakka, kunnes edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annettu tuomio on pantu täytäntöön, Espanjan kuningaskunta veloitetaan maksamaan Euroopan komissiolle ”Euroopan unionin omat varat” -tilille 50 000 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Espanja annetun tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimien toteuttaminen viivästyy.
- 3) Espanjan kuningaskunta veloitetaan maksamaan Euroopan komissiolle ”Euroopan unionin omat varat” -tilille 20 miljoonan euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.
- 4) Espanjan kuningaskunta veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 5) Tšekin tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset